

Μία πλέον διαδικτυακή πλάνη: Ἡ Πρώτη «εἰκονική ἐκκλησία» διακηρύττει δυνατότητα Ἐκκλησιασμοῦ μέσω Διαδικτύου (Internet)!

Ἡ «χριστιανική» ιστοσελίδα «ship of fools», ἀνακοίνωσε πρόσφατα τὴν ἴδρυση τῆς πρώτης «εἰκονικῆς (ψηφιακῆς) ἐκκλησίας». Στὸ PC Magazine (Δευτέρα 19 Ἀπριλίου 2004), διαβάσαμε ἓνα ἄρθρο σχετικὸ μὲ τὴν πρωτοβουλία αὐτή. Ἡ εἰσαγωγή ἔχει ὡς ἐξῆς:

«Ὅσοι δυσκολεύονται νὰ ξυπνήσουν τὸ πρωὶ τῆς Κυριακῆς, ὥστε νὰ παρακολουθήσουν τὴ λειτουργία στὴν ἐκκλησία, στοὺς ἐπόμενους μῆνες θὰ ἔχουν τὴν εὐκαιρία νὰ ἐκκλησιάζονται... μέσω Internet!»

Ἐδῶ θὰ θέλαμε νὰ ποῦμε ὅτι τὸ PC Magazine δὲν εἶναι περιοδικὸ θρησκευτικοῦ περιεχομένου καὶ ὅπωςδήποτε μία τέτοια ἀνακοίνωση πού ἄπτεται τῶν τελευταίων ἐξελίξεων τῆς τεχνολογίας εἶναι στὰ σίγουρα ἄξια προσοχῆς. Κατ' ἐπέκταση, δὲν σχολιάζουμε ἐδῶ τὸ περιοδικὸ αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ – τὴν δουλειὰ του κάνει. Τὸ λυπηρὸ εἶναι τὸ πῶς ὁ ὅποιοςδήποτε ἄρθρογράφος ἢ ἀναγνώστης ἐκλαμβάνει τὴν «εἰκονικὴ ἐκκλησία» καὶ αὐτὸ μας ἀπασχολεῖ.

Ἐξετάζουμε ἐπομένως κατ' ἐξοχὴν τὴν διακήρυξη αὐτῆς τῆς πρωτοβουλίας, τὴν προέλευσή της καὶ τὸ τί μπορεῖ νὰ προμηνύει γιὰ τὸ μέλλον. Ἀκόμα, συμπεριλαμβάνουμε καὶ μία εἰσαγωγή στὴν «εἰκονικὴ πραγματικότητα».

Σὲ μία προσπάθεια νὰ ἀξιολογήσουμε αὐτὴ τὴν εἴδηση εἶναι σημαντικό νὰ ἐξετάσουμε τὰ ἐξῆς:

Α) Ἀπὸ ποῦ προέρχεται αὐτὴ ἡ πρωτοβουλία ἴδρυσης τῆς εἰκονικῆς (ψηφιακῆς) ἐκκλησίας μέσω διαδικτύου.

Β) Μπορεῖ νὰ ἐκκλησιαστεῖ κανεὶς μέσω Διαδικτύου;

Γ) Πῶς γίνεται, ἐνδεχομένως ἀντιληπτὴ ἀπὸ τὸ εὐρύτερο κοινὸ καὶ τί, προμηνύει γιὰ τὸ μέλλον;

Τί θὰ πεῖ ὅμως ὁ ὅρος «εἰκονικὴ» (virtual) ἐκκλησία; Κρίνουμε ἀπαραίτητο, προτοῦ ἐξετάσουμε τὰ προαναφερθέντα, νὰ παραθέσουμε ἐδῶ εἰσαγωγικὰ στοιχεῖα γιὰ τὴν εἰκονικὴ πραγματικότητα (virtual reality) ἔτσι ὥστε νὰ εἶναι ἀπολύτως κατανοητὸ σὲ ὅλους τοὺς ἀναγνώστες τὸ πῶς τοποθετεῖται στὸν χῶρο τῆς τεχνολογίας ἡ ἐν λόγῳ πρωτοβουλία.

Τί είναι εικονική πραγματικότητα (virtual reality) ;

Η εικονική πραγματικότητα μπορεί να οριστεί ως μία τρισδιάστατη προσομοίωση από έναν ηλεκτρονικό υπολογιστή, κατά την οποία κάποιος μπορεί να βρίσκεται εντός ενός περιβάλλοντος τελείως διαφορετικό από αυτό στο οποίο βρίσκεται και ζει στην πραγματικότητα και εντός του οποίου μπορεί να περιφερθεί, να αλληλεπιδράσει μαζί του, ή ακόμα, και να αποτελέσει μέρος του. Από τόν όρισμό προκύπτει ή ειδιοποιός διαφορά ανάμεσα σε τρισδιάστατα γραφήματα (άπεικόνιση σε τρείς διαστάσεις) και την εικονική πραγματικότητα είναι ή δυνατότητα του χρήστη να αλληλεπιδράσει με 4 από τις 5 αισθήσεις του (όραση, ήχος, αφή και σύντομα και όσφρηση) και κατ'έπέκταση δημιουργεί μία πολύ έντονη έμπειρία.¹

Η εικονική πραγματικότητα σε βυθίζει μέσα σε ένα «δικό σου» κόσμο δημιουργημένο από έναν υπολογιστή – ένα δωμάτιο, μία πόλις, ένα όλοκληρο ήλιακό σύστημα ή τò έσωτερικό του ανθρώπινου σώματος. Με την βοήθεια μάλιστα ειδικών συσκευών (π.χ. ειδικών γαντιών-υπολογιστών, ένα ειδικό κράνος που παρέχει τρισδιάστατη άπεικόνιση) καθώς και υπέρ σύγχρονου λογισμικού (software), «μπορείς να έξερευνήσεις όλη την ανεξερεύνητη και άχαρτογράφητη σφαίρα τής ανθρώπινης φαντασίας έχοντας πλήρης όλες σου τις αισθήσεις».

Στόν εικονικό κόσμο, ένα άτομο είναι όλοτελώς βυθισμένο μέσα σε ένα κόσμο τόν οποίο αισθάνεται και αντίλαμβάνεται ως άληθινό, ύπαρκτό και αντικειμενικό. Όλες οι αισθήσεις του προσαρμόζονται σε αυτόν. Τò συναίσθημά του ότι «ανήκεις» σε αυτό τόν κόσμο, παρόλο που είναι άνύπαρκτος, «εικονικός» είναι όλοκληρωτικό. Η «άπελευθέρωση» από τò σώμα είναι ή ούσιαστικά ό σκοπός τής εικονικής πραγματικότητας.²

Άς δώσουμε όμως μερικά παραδείγματα εικονικής πραγματικότητας:

1. Θα μπορούσε ίσως κανείς να πει ότι ή έξελιγμένη εκπαίδευση πιλότων σε προσομοιωτές μπορεί να αποτελέσει ένα άπτό παράδειγμα τής εικονικής πραγματικότητας. Βέβαια πολύ καλό και εύλογημένο, δέν ύπάρχει κάτι άσχημο στην χρήση τής τεχνολογίας έδω – αποτελεί όμως ένα εύστοχο παράδειγμα για τόν άρχάριο σε θέματα εικονικής πραγματικότητας με σκοπό την καλύτερη αντίληψή της. Έδω ό εκπαιδευόμενος πιλότος βρίσκεται μέσα σε ένα κουβούκλιο τò οποίο έσωτερικά είναι πανομοιότυπο πιλοτηρίου ενός συγκεκριμένου τύπου άεροσκάφους και ως πρòς τò σχήμα, περιβάλλον και ως πρòς τὰ όργανα, πηδάλιο, χειριστήριο κλπ. Αντί για παράθυρα, ύπάρχουν συσκευές άπεικόνισης (αντίστοιχες με τις όδόνες ήλεκτρονικών υπολογιστών) στο ίδιο μέγεθος και σχήμα τών μπροστινών παραθύρων του πιλοτηρίου που «προβάλλουν» τò έξωτερικό περιβάλλον στα μάτια του πιλότου (π.χ. τò άεροδρόμιο, ή διαδρομή πτήσης κλπ).

Σε μικρότερη κλίμακα, ό μέσος καταναλωτής (δέν εκπαιδευόμαστε όλοι για πιλότοι), μπορεί να άγοράσει προσομοιωτές πτήσης σε μορφή λογισμικού που έγκαθίσταται σε ένα άπλό προσωπικό υπολογιστή. Ύπάρχει μία σωρεία έφαρμογών ήλεκτρονικών υπολογιστών, κυρίως

---

¹ John Briggs ("The Promise of Virtual Reality." The Futurist Sept.-Oct. 1996: pp. 13-18)

² Σύμφωνα με τόν Howard Rheingold (Virtual Reality, 1991)

παιχνίδια, τὰ ὅποια κάνουν χρήση τῆς εἰκονικῆς πραγματικότητας. Πόλεμοι σὲ ἄγνωστους καὶ γνωστούς κόσμους καὶ πλανῆτες μὲ ποικιλόμορφα ἀνθρωποειδῆ καὶ τέρατα, χρήση διαστημοπλοίων, αὐτοκινήτων, ὄπλων, διαλόγων μέσα στὸ εἰκονικὸ (φανταστικὸ) περιβάλλον καὶ φυσικὰ μὲ τὴν ἐνεργὴ συμμετοχὴ τοῦ χρήστη ποὺ μπορεῖ νὰ εἶναι στρατιώτης, δολοφόνος, ἀστυνομικός, τέρας ἢ ἓνας ἀπλοϊκὸς ἀθλητής.

Καὶ γιὰ νὰ κλείσουμε ἐδῶ τὸν εἰσαγωγὴ τῆς εἰκονικῆς πραγματικότητας θὰ δώσουμε ἓνα ἀκόμα παράδειγμα.

2. Μπορεῖ κάποιος νὰ εἶναι στὸ σπίτι του, καὶ νὰ τοῦ δίνεται ἡ ἐντύπωση ὅτι παίζει γκολφ σὲ ἓνα ἐξωτερικὸ πάρκο τῆς προτίμησής του. Χρειάζονται τὰ ἑξῆς:

- Ἐναν ἠλεκτρονικὸ ὑπολογιστὴ ἐφοδιασμένο μὲ τὸ κατάλληλο λογισμικὸ (παιχνίδι γκολφ).
- Ἐνα εἰδικὸ μπαστούνι τοῦ γκολφ, μαζὶ μὲ ἓνα εἰδικὸ γάντι ποὺ φοράει κανεὶς ποὺ ἔχουν αἰσθητῆρες συνδεδεμένους μὲ ἠλεκτρονικὸ ὑπολογιστὴ ὁ ὁποῖος ἀντιλαμβάνεται τὴν κίνηση, γωνία στόχευσης καὶ δύναμη «βολῆς».
- Μία συσκευὴ ποὺ δίνει τὴν αἰσθησιμὴ ἀπεικόνιση σὲ 3 διαστάσεις (εἴτε ἐπίπεδη ὁθόνη ὑπολογιστῆ, μὲ χρήση εἰδικῶν γυαλιῶν, εἴτε ἓνα κράνος μὲ πολλαπλὲς μικρὲς ὁθόνες σὲ ὅλο τὸ πεδίο ὄρασης τῶν δυὸ ματιῶν).
- Ἐτσι ὁ χρήστης ἔχει τὴν αἰσθησιμὴ ὅτι παίζει ὄντως γκολφ στὸ λιβάδι, μπορεῖ νὰ σημαδεύει μὲ τὸ μπαστούνι του, νὰ κτυπάει τὸ μπαλάκι μὲ τὴν ἀνάλογη δύναμη καὶ νὰ βρῖσκει τὸ στόχο του, μόνον ποὺ ... στὴν οὐσία βρῖσκεται σπίτι του παρὰ μὲ ἓνα ὑπολογιστὴ.

Εἰκονικὴ (ψηφιακὴ) ἐκκλησία

Ἄς ἐπανεέλθουμε λοιπὸν στὸ θέμα τῆς «εἰκονικῆς (ἢ ψηφιακῆς) ἐκκλησίας». Ὁ καλύτερος τρόπος γιὰ νὰ γίνῃ κατανοητὴ εἶναι νὰ παραδέσουμε μέρος ἀπὸ τὸ ἐν λόγω ἄρθρο:

«Πρόκειται γιὰ τὴν πρώτη ψηφιακὴ ἐκκλησία, ἡ ὁποία θὰ τεθεῖ σὲ λειτουργία στὶς 11 Μαΐου. Τὸ περιβάλλον θὰ εἶναι ὅλο τρισδιάστατο, ἐνῶ ὅσοι θὰ θέλουν νὰ παρευρεθοῦν στὴν ψηφιακὴ λειτουργία θὰ ἐμφανίζονται ὡς τρισδιάστατα "καρτουν", στὸ χῶρο τῆς ἐκκλησίας ποὺ αὐτοὶ θὰ ἐπιλέγουν νὰ καθίσουν.

Ἐπιπλέον, ὁ ἱερέας καὶ οἱ ψάλτες θὰ εἶναι πραγματικὰ πρόσωπα καὶ ἡ ὅλη λειτουργία θὰ διεξάγεται σὲ πραγματικὸ χρόνο».

Ἄς δοῦμε ἓνα πιθανὸ ἐξελικτικὸ σενάριο τῆς εἰκονικῆς ἐκκλησίας. Ὁ χρήστης-πιστὸς νὰ ἔχει τὴν δυνατότητα νὰ ἐπιλέξει τὴν ἀπεικόνιση συγκεκριμένων προσώπων γιὰ κάθε χαρακτήρα (customization). π.χ. ὁ ἴδιος νὰ δείχνει σὰν τὸν ἑαυτὸ του ἀντὶ γὰρ καρτουν (μὲ προσαρμογὴ ψηφιακῆς του φωτογραφίας στὸ σκηηνικὸ). Ὁ πάστορας νὰ εἶναι ὁ Μάρτιν Λουῦθερ

Κίνκ, ό ψάλτης νά εἶναι ό Μάικλ Τζάκσον, και ό διπλανός του καθήμενος ή μητέρα Τερέζα! Ίσως για τὰ παιδιὰ νά υπάρχει ή δυνατότητα νά επιλέξουν ως διπλανό τους έναν αγαπημένο τους χαρακτήρα καρτούν, από τόν Μπάκς Μπάννυ μέχρι τόν πικάτσου (πόκεμον) ή τόν Μπάτμαν!

Σας φαίνεται τραβηγμένο; Μὲ τὰ σημερινὰ δεδομένα μήπως δὲν κυκλοφοροῦν ἀναστάσιμες λαμπάδες μετέτοιους «ἤρωες», μεταξύ τῶν ὁποίων και ό Μπάτμαν; (ό ὁποῖος μάλλον σάν τόν Σατανᾶ δείχνει παρά σάν ένα αγαπητὸ φίλο τοῦ παιδιοῦ ποῦ πῆγε νά συμψάλλει μαζί του τὸ «Χριστὸς Ἀνέστη!» Στο κάτω-κάτω υπάρχει κανεὶς ποῦ νά γιορτάζει τὴν ἡττα του;). Φανταστεῖτε, 50 χρόνια πρὶν, ποῖος ἀπὸ ἐμᾶς θὰ δεχόταν νά κρατᾶ μία τέτοια λαμπάδα κατὰ τὴν ἀναστάσιμη ἀκολουθία; Ἐτσι 50 χρόνια ἀπὸ σήμερα, γιατί ὄχι μία «εἰκονική εκκλησία»; Και ἐὰν λάβουμε ὑπόψη μας τὶς τεχνολογικὲς ἐξελίξεις μέχρι τότε ή ἀπεικόνιση τῶν διεξαγόμενων δὲν θὰ εἶναι διςδιάστατη σὲ μία ἐπίπεδη ὁθόνη ή τηλεόραση ποῦ δίνει ἀπλῶς τὴν «αἴσθηση» τῆς «τρὶςδιάστατης». Η ἀπεικόνιση θὰ εἶναι ὄντως τρὶςδιάστατη – στὸ χῶρο – και θὰ δείχνει σχεδὸν σάν μία πραγματικότητα!

Σὲ μία ἐνδεχόμενη Ὁρθόδοξη εἰκονική εκκλησία; Ψάλτης ό Θρασύβουλος Στανίτσας, ἱερέας ό Γέρων Πορφύριος (ή κάποιος ἄλλος Ἅγιος), και διπλανός σας ό μακαριστός π. Παῖσιος ... ή ἴσως ό Ἰουστινιανός με background τὴν Ἁγία Σοφία ή ... ό αγαπημένος σας ποδοσφαιριστῆς – Θεὸς φυλάξει! Νὰ συνεχίσω; Ὀπτικὴ προσομοίωσή του πὼς «κατεβαίνει» τὸ Ἅγιο Πνεῦμα στὴν Ἁγία Τράπεζα και πὼς ή Θεία Κοινωνία δείχνει σάν αἷμα και σῶμα (τοῦ Χριστοῦ) ὀπτικῶς; Ἀκόμα και με σημερινὰ δεδομένα, τὰ σπέσιαλ ἐφέ τοῦ Χόλυγουντ ποῦ χρησιμοποιοῦνται σὲς κινηματογραφικὲς ταινίες μποροῦν κάλλιστα νά δώσουν αὐτὴ τὴν εἰκονική ὀφθαλμαπάτη!

Ὅσο για τὸ πὼς θὰ «βολέψουν» τὶς εκκλησίες ποῦ συμπεριλαμβάνουν μετάληψη ή κάποιο εἶδος μετάληψης κατὰ τὸν εκκλησιασμό; Δὲν θὰ ἐξέπληττε τὸ γεγονός, τουλάχιστον για τὴν δυτικὴ εκκλησία, ἐὰν δὲν γίνεῖ προσπάθεια για τὴν διακίνηση αὐτῶν ως ἐμπορεύσιμου προϊόντος – ἴσως και μέσω συνδρομῆς. Δηλαδή, πρὸς τὸ τέλος τῆς Θ. Λειτουργίας ... ό ἱερέας νά προτρέπει μέσω διαδικτύου «πιστοί, ἦλθε ή ὥρα νά ἀνοίξετε τὸ σακουλάκι και

βάλτε τώρα στὸ στόμα σας αὐτὸ ποῦ ἔγινε πλέον Θ. Κοινωνία με τὶς δεήσεις τοῦ εἰκονικοῦ σας ἱερέα... ἄς προσευχηθοῦμε!»

Α) Ἀπὸ ποῦ προέρχεται ή πρωτοβουλία τῆς «εἰκονικῆς (ή ψηφιακῆς) εκκλησίας»

Η ἰδέα τῆς «εἰκονικῆς εκκλησίας» προέρχεται ἀπὸ και ἐκφράζει τὴν φιλοσοφία τῆς ιστοσελίδας «Ship of fools» (<http://www.shipoffools.com/>). Η ιστοσελίδα αὐτὴ πρόκειται στὴν οὐσία για τὴν ἐπανέκδοση (σὲ ἠλεκτρονικὴ πλέον μορφή τὸ 1998) τοῦ ὁμώνυμου χριστιανικοῦ περιοδικοῦ τὸ ὁποῖο κυκλοφόρησε στὴν Μ. Βρετανία τὴν περίοδο 1977-1983.³

³ Τὸ ὄνομα «Ship of fools» τῆς ιστοσελίδας δανείζεται ἀπὸ τὸ ὁμώνυμο κοινωνικὸ μυθιστόρημα («νουβέλα») τὸ ὁποῖο ἔχει μεταφερθεῖ στὸν Κινηματογράφο (ταινία τοῦ 1965) ἀλλὰ και στὸ Θέατρο. Η ἱστορία διαδραματίζεται σὲ ένα ἐπιβατικὸ καράβι ποῦ ἐκτελεῖ τὸ 3ῆμέρο δρομολόγιο Μεξικό-Γερμανία. Κατὰ τὴν διάρκεια αὐτὴ οἱ

Όπως πρεσβεύει ο έμπνευστής και ιδρυτής της ιστοσελίδας κος Jenkins, ο σκοπός του είναι «να βοηθήσει τις εκκλησίες να δουν το πώς δείχνουν (τί εντύπωση αποτυπώνουν) στα μάτια ενός τελείως αγνώστου (με το δόγμα και το περιβάλλον της)». Η ιστοσελίδα παρουσιάζει αρκετές δραστηριότητες προς την εκπλήρωση του σκοπού της, και πάντα με μία δόση σάτιρας (ίσως υπερβολικής για τὰ Ἑλληνο-ορθόδοξα δεδομένα).

Για να καταλάβει κανείς το ύφος της σελίδας αυτής, μεταξύ του ύλικού που καλύπτει συμπεριλαμβάνονται και τὰ ἑξῆς σχόλια:

- «.. ἐὰν τὰ ὅστια τῆς (Θείας) Κοινωνίας ἔχουν «πάρει ὑγρασία» ἢ τὰ ἀνέκδοτα τοῦ πάστορα δὲν εἶναι ἀστεία ἐμεῖς θὰ τὸ ποῦμε ...»
- « ... εἴμαστε τὸ περιοδικὸ τῶν Χριστιανῶν ποὺ εἶναι σὲ ἀνησυχία, (the magazine of the Christian unrest)»
- «.. τὸ μεγαλύτερο ἔργο μας αὐτὴ τῆ στιγμή εἶναι αὐτὸ τοῦ «Μυστηριώδους ἐκκλησιαζόμενου (Mystery Worshiper). Ἔχουμε μία ὁμάδα ἀπὸ ἐθελοντὲς σὲ ὅλο τὸν κόσμο ποὺ παρουσιάζονται ὡς κανονικοὶ ἐκκλησιαζόμενοι, στὴν οὐσία ὅμως κἀθονται πίσω-πίσω καὶ κρατοῦν σημειώσεις καὶ ἀναφέρουν ἀργότερα τὰ διεξαγόμενα κατὰ τὴν διάρκεια τῆς ἀκολουθίας».

Κάπου μάλιστα ἀναφέρει ὁ ιδρυτής της κος Jenkins ὅτι σήμερα βρίσκεται «ἀνάμεσα στὴν Ἀγγλικανικὴ καὶ τὴν Ὀρθόδοξὴ Ἀνατολικὴ ἐκκλησία».

Θὰ μπορούσε ἴσως τὸ περιεχόμενο τῆς σελίδας αὐτῆς νὰ ἀποτελέσει ἀντικείμενο σχολιασμοῦ στὸν «Ὀρθρο» στὸ μέλλον. Ἐδῶ ὅμως δὲν θὰ θέλαμε νὰ παρεκκλίνουμε ἀπὸ τὸ θέμα μας ποὺ εἶναι ἡ «εἰκονικὴ ἐκκλησία». Θὰ μπορούσαμε ὅμως νὰ ποῦμε συνοπτικὰ ὅτι ἡ ιστοσελίδα «Ship of fools» εἶναι ἓνα ἀλαλοῦμ Δυτικῆς χριστιανικῆς σάτιρας ποὺ ἴσως κάπου νὰ κρύβει καὶ τὴν ἀναζήτηση γιὰ τὴν ἀλήθεια μέσα στὴν τραγικότητα τῆς Δύσεως. Ἀκόμα ὅμως καὶ ἂν συμβαίνει αὐτὸ δὲν μπορεῖ νὰ προσφέρει κάτι τὸ ἐποικοδομητικὸ σὲ ἓναν Ὀρθόδοξο Χριστιανό, τουναντίον κρύβει πολλὰ πλάνες.

Ἐπομένως, γιὰ νὰ ξεκαθαρίζουμε τὰ πράγματα, ἡ δραστηριότητα αὐτῆ τῆς «εἰκονικῆς ἐκκλησίας» δὲν προέρχεται ἀπὸ κάποιο ἐκπρόσωπο μίας ἐκκλησίας τὸ ὅποιο θὰ εἶχε ἀσυγκρίτως μεγαλύτερες διαστάσεις καὶ βαρύτητα. Θὰ μπορούσε ἄραγε ὅμως νὰ ἀποτελέσει τὸν πρόδρομο μίας ἀκόμα σύγχρονης πλάνης σὲ μίαν τεχνοκρατικὴ κοινωνία;

ἐπιβάτες, διαφόρων ἐθνικοτήτων, δραστηριοποιοῦνται σὲ πολύπλοκες κοινωνικὲς καὶ αἰσθηματικὲς πλοκές. Ἡ ἱστορία προσπαθεῖ νὰ ἀποδανатиῖ με ἓνα ἀρκετὰ σατυρικὸ τρόπο τὴν κατὰ κάποιο τρόπο πολύπλοκη κοινωνία τοῦ 1930 με χρωματισμοὺς ὅλων τῶν τάξικων στρωμάτων ἢ ὅποια χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὴν ἀφέλεια καὶ «ελαφρότητα» πνεύματος, ἐξ οὗ καὶ ἡ ὀνομασία «Ship of fools» («καράβι τῶν χαζῶν»). Ὁ ιδρυτής καὶ ἐκδότης τῆς ιστοσελίδας «Ship of fools», ἐπιλέγοντας αὐτὴν τὴν ὀνομασία, παρομοιάζει κατὰ κάποιο τρόπο τὴν Ἐκκλησία με τὸ καράβι αὐτό, τὴν δὲ κοινωνία τῶν ἀγωνιστῶν (καὶ μὴ) χριστιανῶν ποὺ ἀναζητοῦν τὴν σωτηρία τους ἢ τὴν «ταυτότητά τους» μέσα στὴν ἐκκλησία, σὰν τοὺς ἀφελεῖς ἐπιβάτες τῆς «νουβέλας» ποὺ περιπλέκονται σὲ ἀπίστευτες καὶ ἀνούσιες ἴσως περιπέτειες.

B) Μπορεί να εκκλησιαστεί κανείς μέσω Διαδικτύου;

Αναρωτιέται κανείς, τί θα πει «εικονική εκκλησία» ή «εικονικός εκκλησιασμός»; στα σίγουρα σημαίνει κάτι διαφορετικό για τον κάθε ένα, ανάλογα με το τί δόγμα ασπάζεται ως Χριστιανός.

Ασφαλώς, για τους προτεστάντες και τις πολυπληθείς παραφυάδες τους ο «εκκλησιασμός» - εν γένει - αποτελεί μία συνάθροιση πιστών κατά την οποία δέν υπάρχει τελετουργικό μέρος, δέν υπάρχει επίκληση του Αγίου πνεύματος, δέν υπάρχει μυστήριο, ούτε φυσικά μετάληψη Θείας Κοινωνίας. Οί πιστοί, ψάλλουν ή συμφάλλουν ύμνωδίες με την χορωδία (έναν ύπάρχει), άκοϋν την ανάγνωση τής σχετικής εϋαγγελικής περικοπής, του κηρύγματος και τής κατήχησης από τον πάστορα, προσεύχονται στην οϋσία κατ'ίδιαν (δέν ύπάρχει λειτουργική προσευχή - σημειώνουμε έδω ότι ομαδική προσευχή κατά την όρθόδοξη αντίληψη δέν ύφίσταται έξω από τον χώρο τής «λειτουργικής») και ίσως (ανάλογα με το τυπικό τής συγκεκριμένης εκκλησίας) ύπάρξει και μία συζήτηση ανάμεσα στον πάστορα και τους πιστούς. Σέ μερικές σέκτες παρατηρείται και ή μετάληψη οίνου (ή τυποποιημένου χυμού κόκκινου χρώματος!) και είδους άρτου, όχι ως Θείας Κοινωνίας αλλά άπλως «εις ανάμνησιν» του μυστικού δείπνου.

Κατ'έπέκταση όσο τραγικό και άν άκούγεται το φαινόμενο τής ψηφιακής εκκλησίας, ή ειρωνεία είναι ότι ένας προτεστάντης, μπορεί όντως - ως επί το πλείστον - να «εκκλησιαστεί» μέσω του Διαδικτύου! δέν ύπάρχει οϋσιαστικά κάποια εκδήλωση ή όποια να μην μπορεί να εκφραστεί μέσω μίας τρόπον τινά «τηλεδιάσκεψης» (teleconferencing) μέσω διαδικτύου.

Θά μπορούσε να πει κανείς, καλά, και έμεις δέν έχουμε τηλεοπτική και ραδιοφωνική κάλυψη άκολουδιών τής εκκλησίας μας και μάλιστα τής Θείας Λειτουργίας; Άρα τί θα πείραζε να γινόμασταν και έμεις λίγο μοντέρνοι και να είχαμε την δική μας όρθόδοξη εικονική εκκλησία;

Κατ'άρχάς, ως εξετάσουμε λίγο την χρήση των ΜΜΕ για την μετάδοση τής Θ.Λειτουργίας ως πούμε Κυριακή πρωί, γιατί το κάνουμε; Άς αναφέρουμε μερικούς από τους λόγους:

α) Κατ' αρχάς, να ξεκαθαρίσουμε κάτι: δέν γίνεται ως «έναλλακτική» λύση όπως αϋτή τής εικονικής εκκλησίας που άντανακλα ότι «μας δίνει μία πρώτη ιδέα για το πως οι κλασικές ανθρώπινες συνήθειες όδεϋουν προς μία σταδιακή άντικατάσταση από τα νέα μέσα των καιρών μας...». Κανείς από τους Όρθόδοξους πιστούς δέν άντικατέστησε τον εκκλησιασμό με το ραδιόφωνο ή την τηλεόραση. Όταν όμως κάποιος ταξιδεύει, ή εργάζεται (κατ' ανάγκη και όχι κατ' επιλογήν), ή είναι άρρωστος, άποζημιώνεται λιγάκι με το να παρακολουθήσει έξ' άποστάσεως αϋτό που ή ψυχή ποθει να βιώσει από κοντά. Όλοι όμως αϋτοί οι πιστοί, θα έρθουν Με την πρώτη εϋκαιρία στην εκκλησία, είτε είναι τακτικοί, είτε έρχονται για Το «καλό» κάθε Χριστούγεννα και Πάσχα.

Άς μην ξεχνάμε ότι ή εκκλησία μας, από άγάπη προς όλους τους άρρώστους που επιθυμούν να μεταλάβουν αλλά δέν μπορούν να προσέλθουν στην Έκκλησία, άποστέλλει κατά καιρούς τους ιερείς τής ποιό κοντινής ένορίας για μετάδοση τής Θείας Κοινωνίας, κατ' οίκον.

Άρα κατ' αρχάς έχουμε μία βασική διαφορά έδω. Ό μοναδικός σκοπός τής Θ.Λειτουργίας κατά την Όρθόδοξη λατρεία (έν αντιθέσει με αϋτή των Προτεσταντών) είναι ή μετάληψη των άχράντων μυστηρίων, του σώματος και αίματος του Κυρίου μας - ίσως αϋτό να ξεινίζει τους

Χριστιανούς που μεταλαμβάνουν μόνο κάθε Χριστούγεννα και Πάσχα αλλά ... αυτή είναι η αλήθεια. Βεβαίως, τὰ γενόμενα κατὰ τὴν διάρκεια τῆς Θείας. Λειτουργίας (καὶ τοῦ ὄρθρου πού προηγείται) μᾶς προετοιμάζουν γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸ δὲν ἀποτελοῦν ὅμως αὐτό-σκοπὸ. Ἔτσι, σὲ ἀντίθεση μὲ τὸν ποικίλο χαρακτήρα τῶν προτεσταντικῶν συνάξεων, στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μας δὲν ὑπάρχει κάτι πού νὰ μπορεῖ νὰ μεταδοθεῖ οὔτε ἀπὸ τὰ Ἑρτζιανά, οὔτε ἀπὸ τὸ Διαδίκτυο, οὔτε ἀπὸ τὴν εἰκονικὴ ἐκκλησία – διότι οὔτε τὸ Ἅγιο Πνεῦμα (πού μεταβάλλει τὸ ψωμί καὶ τὸ κρασί σὲ Σῶμα καὶ Αἷμα) μεταδίδεται μὲ αὐτὰ τὰ μέσα, οὔτε καὶ αὐτὴ ἡ ἴδια ἡ Θεία Κοινωνία!

6) Ἀκόμα, ἐκείνη ἡ ὥρα εἶναι ἱερή. Ὅτι καὶ νὰ κάνει κανεὶς, ὅπου καὶ ἂν βρίσκεται εἶναι θεάρεστο νὰ ἔχει τὸν νοῦ του «ἐκεῖ». Αὐτό, ἴσως ἐν μέρει νὰ εἶναι ἀπὸ «σεβασμό» στὸ μυστήριο πού τελεῖται ἐκείνη τὴν ὥρα. Πόσο ἀπογοητευτικὸ εἶναι νὰ βλέπει κανεὶς ἐκείνη τὴν ὥρα στὴν τηλεόραση (Κυριακὴ πρωί), κινούμενα σχέδια, «πόμενον», «τρανσφόρμερς» - καὶ ἄλλα δαιμονικὰ τερατάκια πού μάχονται μεταξύ τους γιὰ τὴν ἐπικράτηση τοῦ (δῆθεν) καλοῦ! Ντοκυμοντέρ, πολιτικὲς συζητήσεις, μαγνητοσκοπημένες συναυλίες, ταρῶ, καφετζούδες, πλειστηριασμούς, «τελεσόπινγκ», κουτσομπολιὰ καὶ τὰ συναφῆ ἀπὸ τὰ κανάλια! Καὶ τί ποιὸ θεάρεστο καὶ ὁμορφο σὲ ἀντιπαράθεση νὰ ὑπάρχει ἀκόμα καὶ στὰ ἑρτζιανὰ ἡ μετάδοση τῆς ἀκολουθίας τῆς Θείας Λειτουργίας! Ἔτσι, ὅπως ὅλη ἡ κτίση, συμμετέχει ἐκείνη τὴν ὥρα στὸ φρικτὸ μυστήριο τῆς μετουσίαις.

Πόσες φορές δὲν εἶδαμε σὲ βίους ἁγίων τὴν ἀντίληψη τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ ἀκόμα καὶ ἀπὸ τὰ ζῶα, κατ'ἐξοχὴν μάλιστα κατὰ τὴν διάρκεια τῆς Θ. Λειτουργίας; Ἐμεῖς, φτιαγμένοι κατ'εἰκόνα Θεοῦ, πόσο χειρότεροι γινόμαστε πολλές φορές καὶ ἀπὸ τὰ ζῶα ἀκόμα ... Ὁ Κύριός μας ἀγόρασε Μὲ τὸ αἷμα Του. Ἐμεῖς πολλές φορές βαριόμαστε νὰ πᾶμε τὸ πρωὶ στὴν ἐκκλησία γιατί εἴμαστε κουρασμένοι, εἴτε ἐπειδὴ ἐργαζόμασταν εἴτε ἐπειδὴ διασκεδάσαμε τὸ προηγούμενο βράδυ μέχρι πρωΐας ... ἐνῶ μία ἐπίσκεψη στὴν ιστοσελίδα τῆς εἰκονικῆς ἐκκλησίας μετὰ τὸ πρωϊνὸ καφέδακι μπερὶ νὰ εἶναι καὶ «ιν»

Γ) Πὼς γίνεται, ἐνδεχομένως ἀντιληπτὴ ἀπὸ τὸ εὐρύτερο κοινὸ καὶ τί, προμηνύει γιὰ τὸ μέλλον;

Μπορεῖ νὰ ἀπειλήσει ἢ νὰ ἐπηρεάσει ἄραγε ἡ εἰκονικὴ ἐκκλησία τὸν ὀρθόδοξο τρόπο λατρείας; Τὸ αἷμα νερὸ δὲν γίνεται, ὅπως λέει καὶ ὁ λαός, ἄρα σὲ πρώτη προσέγγιση ἡ ἀπάντηση στὸ ἐρώτημα εἶναι ὄχι. Ἡ ἐκκλησία ὅμως πολεμᾶται καὶ ὁ διάβολος θὰ προσπαθήσει νὰ πλανήσει ἀκόμα καὶ τοὺς ἐκλεκτοὺς στοὺς ἔσχατους χρόνους (Ἀποκάλυψις Ἰωάννου).

Ὅπως λέει καὶ ὁ μακαριστὸς π. Παῖσιος .... ὁ διάβολός μας ψήνει σιγά-σιγά. Σήμερα ξεφυτρώνουν διάφορα μανιτάρια γύρω ἀπὸ τὴν Ὁρθοδοξία, καὶ μάλιστα ἐν ὀνόματι τῆς Ὁρθοδοξίας, καὶ δυστυχῶς ἀκόμα καὶ μέσα ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν ἐκκλησιαστικὸ χῶρο. Ὁ ἓνας λέει νὰ πετάξουν τὰ ράσα οἱ παπάδες γιὰ νὰ εἶναι δῆθεν ποιὸ προσιτοὶ στὸ λαό, ὁ ἄλλος λέει ὅτι ἡ ψυχανάλυση εἶναι καλύτερη ἀπὸ τὴν ἐξομολόγηση, ἄλλος λέει ὅτι οἱ πιστοὶ δὲν καταλαβαίνουν τὴν ἐκκλησιαστικὴ γλῶσσα καὶ θέλουν νὰ τὴν ἀλλάξουν μὲ τὴν δημοτικὴ. Γενικῶς δηλαδή, ὄχι μόνον ὁ καθένας λέει ὅτι θέλει προσπαθεῖ καὶ νὰ ἐπηρεάσει καὶ νὰ ἀλλάξει ἢ δυνατόν τὴν ἱερὴ μας παράδοση!

Ἐὰν βέβαια ἀναφερθοῦμε καὶ στὶς λεγόμενες διαθρησκειακὲς συνάξεις καὶ συμπροσευχὲς μὲ ἀλλόδοξους ἢ ἀλλόθρησκους, ποὺ διακηρύττουν ὅτι τελικὰ ὅλοι μιλάμε γιὰ τὸν ἴδιο Θεό(!) θὰ μπορούσε μετὰ ἀπὸ λίγα χρόνια κάποιος νὰ προτείνει καὶ ἓνα κοινὸ τρόπο λατρείας (μίας καὶ μιλάμε ὅλοι γιὰ τὸν ἴδιο Θεό). Ἄρα κατ'ἐπέκταση καὶ ἡ εἰκονικὴ ἐκκλησία, ἐὰν τελικῶς ἀποτελέσει τρόπο ἑκφράσεως τῆς ἐκκλησιαστικῆς λατρείας στοὺς Προτεστάντες, θὰ μπορούσε νὰ προταθεῖ ἀπὸ τοὺς πρωτοπόρους τῶν διαθρησκειακῶν συνάξεων ὡς μίᾳ ἐναλλακτικῇ λύσει ἐνὸς κοινοῦ (γιὰ ὅλους – ἄρα καὶ τῶν Ὁρθοδόξων) τρόπου λατρείας!

Ἐδῶ ὑπάρχει καὶ μίᾳ ἄλλῃ ἀκόμα πτυχή ποὺ θὰ θέλαμε νὰ θίξουμε. Ἡ δαιμονικὴ πνευματικότης τῆς ἐποχῆς μας ποὺ προτρέπει νὰ τὰ ἀνάγουμε ὅλα στὸ ἐγώ μας, ὅλα κομμένα καὶ ραμμένα στὰ μέτρα μας ὅπως ἐμεῖς τὰ θέλουμε: «Ὅλα νὰ γίνονται ὅταν τὰ θέλω ἐγώ, ὅποτε τὰ θέλω καὶ μὲ ὅποιο τρόπο τὰ θέλω, ἐγὼ ξέρω καλύτερα ἀπὸ τοὺς ἄλλους τίς ἀνάγκες μου, τίς προτιμήσεις μου, ἡθικὲς, σεξουαλικὲς, προσωπικὲς, ἐπαγγελματικὲς, τί εἶναι γιὰ τὸ καλὸ μου καὶ πότε ... ἐγὼ-ἐγὼ-ἐγὼ». Ἔτσι καὶ μὲ τὴν Θ.Λειτουργία. «Ἄς πάω ὅποτε θέλω ἐγὼ καὶ γιατί ὄχι, θὰ βάλω τὴν εἰκονικὴ ἐκκλησία κατὰ τὸ μεσημέρακι τῆς Κυριακῆς μόλις ξυπνήσω, ἢ ὅποτε βολέψει τέλος πάντων ... ».

Ἔτσι καὶ ἡ εἰκονικὴ ἐκκλησία εἶναι μίᾳ ἑκφράσει τοῦ «ἐγώ» μας, αὐτοῦ τοῦ καθαρὰ ἐωσφορικοῦ «ἐγώ» ποὺ ἔδιωξε πρῶτα τὸν ἴδιο τὸν ἐωσφόρο, καὶ μετὰ καὶ ἐμᾶς ἀπὸ τὴν ἄμεσα κοινωνία μὲ τὸν Θεό.

Εὐχόμαστε, ἀκόμα καὶ ἂν δὲν ἀνήκουμε στοὺς «ἐκλεκτούς» τῆς Ἀποκαλύψεως τοῦ Ἰωάννου, νὰ δώσει ὁ Θεὸς νὰ μὴν πλανηθοῦμε ἀπὸ τέτοια φαινόμενα ὅπως τῆς «εἰκονικῆς ἐκκλησίας» καὶ ταυτόχρονα νὰ βοηθήσουμε καὶ ὅλους τοὺς ἀδελφούς μας νὰ μὴν πέσουν καὶ αὐτοὶ σε τέτοιες παγίδες τοῦ διαδικτύου – ἀμήν.

Σημείωση: Ὅταν γράφτηκε ὁ παρὼν σχολιασμός, ἡ εἰκονικὴ ἐκκλησία εἶχε μὲν ἀνακοινωθεῖ, δὲν εἶχε ὅμως ἀρχίσει νὰ «λειτουργεῖ». Σύμφωνα με πρόσφατες ἀνακοινώσεις τῆς ἐν λόγω ιστοσελίδας «ἐκκλησιάζονται» κατὰ μέσο ὄρο 8,000 ἄτομα ἡμερησίως μὲ ἀποκορύφωμα τὸ ρεκόρ τῶν 41,000 «παρευρισκομένων» γιὰ κάποιο συγκεκριμένο 24ωρο!